

ما و امید ظهور مهدی (ع) و آغاز راه کرچه داغ عسکری (ع) دل را چو انگر کرده است

**بازخوانی ابعاد مختلف مبارزه
امام حسن عسکری (ع) و شرایط حساس
آغاز امامت امام زمان (عج) در گفت و گو
با دکتر مهدی مجتهدی، استاد تاریخ اسلام**

پدرش از شیعیان برجسته بود و چون صاحب فرزند نمی شد، در نامه ای به امام زمان (عج)، از طریق نایب خاص، تقاضا کرد که آن حضرت برای فرزنددار شدن وی دعا کند و پروردگار به برکت آن دعا، دو فرزند به علی بن حسین عنایت کرد که یکی از آن ها، شیخ صدوق بود. پدر شیخ صدوق، خودش از مؤلفان خوب شیعه است و کتاب «الإمامة والتبصرة من الحيرة» را به رشته تحریر در آورده. شیخ صدوق در سفری برای زیارت مرقد مطهر حضرت ثامن الحجج (ع)، هنگامی که به نیشابور رسید، با انبوه سوالات شیعیان درباره مسئله غیبت روبه رو شد؛ این بود که بعد از بازگشت از سفر زیارتی، تصمیم گرفت کتابی در این زمینه تألیف کند؛ اما نمی دانست که این اثر را باید چگونه آغاز کند و به اتمام برساند؟ چنان که شیخ در ابتدای کتاب «کمال الدین و تمام النعمة» آورده است، چگونگی ساختار و شکل نگارش کتاب را در رؤیایی که به محضر امام عصر (عج) شرفیاب شده بود، از آن حضرت آموخت و هنگامی که از خواب بیدار شد، به عبادت پرداخت و روز بعد، نگارش کتاب را آغاز کرد. او این کتاب را با بررسی غیبت در دوران انبیای الهی آغاز کرده است و موضوع آن را، به عنوان آزمونی از آزمون های الهی به مخاطبان ارائه می کند. نکته جالبی که به غیر از متن آموزنده و عالی کتاب، باعث جلب نظر مخاطب می شود، عنوان آن است. شیخ صدوق این عنوان را از آیه سوم سوره مبارکه مکاره گرفته که می فرماید: «الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا». شان نزول این آیه، واقعه غدیر خم است و انتخاب عنوان کتاب از سوی شیخ صدوق، این نکته را به ذهن متبادر می کند که روز هشتم ماه ربیع الاول، در کنار مائمه و عزای شهادت امام حسن عسکری (ع)، پیامی نویدبخش برای مؤمنان دارد که غدیری دیگر برای بیعت دوباره با امام زمان (عج) فرار سیده است.

خدا (ص)، بساط ظلم و بیدار را جمع می کرد، بسیار حساس بودند و دغدغه ظهور آن حضرت، همیشه برای آن ها وجود داشت و به شهادت رساندن امام حسن عسکری (ع) اقدامی برای رفع همین دغدغه بود.

آیا ورود به عصر غیبت، ناگهانی اتفاق افتاد یا برای آن برنامه ریزی شده بود؟

ببینید ما در دوران امامت سه امام پیش از امام زمان (عج)، شاهد یک دوره «شبه غیبت» هستیم. دسترسی به امام (عج) به شدت محدود شده بود و این مسئله، باعث شد که شیعیان، بعد از هشتم ربیع الاول سال ۲۶۰ و ورود به دوران غیبت صغری، خیلی درگیر این مفهوم نباشند، هر چند سوالاتی مطرح بود که باید پاسخ داده می شد و این، با توجه به ارتباط امام (عج)، از طریق نواب خاص با مردم، مشکل چندانی ایجاد نمی کرد. دوران ۶۹ ساله غیبت صغری، با چنین وضعیتی سپری و در سال ۳۲۹ ق، با رحلت آخرین نایب امام زمان (عج)، دوران غیبت کبری آغاز شد که ما همچنان در این دوره قرار داریم و حدود هزار و ۱۸۴ سال از آغاز امامت آن حضرت می گذرد.

طبعاً با ورود به غیبت کبری، نیاز به آثاری که بتوانند پاسخگوی پرسش های متعدد شیعیان درباره موضوع غیبت باشند، حس می شد. علمای شیعه به فراخور توانایی خود در این زمینه کارهایی انجام دادند؛ به اعتقاد شما، در میان آثار تألیف شده در اوایل دوره غیبت کبری، کدام یک از جامعیت بیشتری برخوردار است؟

در بین آثاری که در این باره نوشته شده است، کتاب «کمال الدین و تمام النعمة»، تألیف شیخ صدوق در اوایل دوران غیبت کبری، اهمیت خاصی دارد. در این دوره، دسترسی به امام (عج)، از طریق نواب خاص ممکن نبود. شیخ صدوق هم در تاریخ شیعه، شخصیت برجسته و ویژه ای است؛

از رسول خدا (ص)، در سلسله ۱۲ امام بعد از آن حضرت، پس از شهادت امام یازدهم (ع)، نوبت به دوران امامت آخرین امام (عج) می رسد که دوران خاصی است. این روایت که در اغلب کتاب های حدیثی شیعه و اهل سنت وجود دارد، فوق العاده مشهور و شناخته شده است؛ منتها تنها شیعیان هستند که می توانند از ۱۲ امام، به صورت مستند و مشخص یاد کنند. طبق همین منابع روایی، دوازدهمین امام، مهدی موعود و منجی عالم بشریت است که جهان را بر عدل و داد خواهد کرد. این موضوع، یعنی قیام یکی از فرزندان رسول خدا (ص) نیز، فارغ از جزئیات آن که در متون شیعه کامل و دقیق آمده، در بسیاری از منابع حدیثی ذکر شده و مورد قبول و تأیید قاطبه مسلمانان است. بنابراین، ما با دو گزارش روایی بسیار مهم روبه رو هستیم؛ اول سلسله امامان (ع) که ۱۲ نفر بعد از رسول خدا (ص) هستند و دوم، قیام پیروز مندانه امام دوازدهم (عج). جریان خلافت عباسی، به عنوان بخشی از خاندان بنی هاشم که پیش از به دست گرفتن قدرت، این روایات را شنیده و از جزئیات آن آگاه بود، درباره اتفاقی که قرار بود بعد از شهادت امام حسن عسکری (ع) بیفتد، نگرانی های عمیقی داشت. عباسیان مصادق این بیت بودند که «چو دزدی با چراغ آید / گزیده تر بدر کالا»؛ آن ها از جزئیات روایات خبر داشتند و برای جلوگیری از افول قدرتشان، دست به کار شدند. به همین دلیل برآئمه (ع) به شدت سخت گرفتند. باید توجه داشت که ظلم عباسیان به خاندان پیامبر (ص) اگر بیشتر از ستم امویان نبود، کمتر مهم نبود. این ها که خودشان را خویشاوندان رسول خدا (ص) می دانستند، بسیاری از سادات را به شهادت رساندند و به حذف فیزیکی امامان (ع) رو آوردند؛ چنین رویه ای را از زمان امام صادق تا دوران امام حسن عسکری علیهم السلام شاهد هستیم. عباسیان، به ویژه به بحث امام دوازدهم (عج) که طبق روایت رسول

جواد نوائیان رودسری - فردا سالروز شهادت امام حسن عسکری (ع) و آغاز امامت امام عصر (عج) است؛ روزی که در عین پرمحنت و غم افزا بودن، برای مؤمنان نویدبخش آغازی دوباره و امید به آینده است. آینده ای که با مفهوم انتظار درآمخته است و با ظهور منجی، به دوران طلایی خود می رسد. این روز را باید در تاریخ اسلام، یک نقطه عطف بدانیم؛ شروع دورانی جدید که در آن شیعه، از وجود مقدس امام (عج)، همچون ماهی که پشت ابر پنهان است، بهره می برد و می کوشد تا با فراهم آوردن مقدمات ظهور، شاهد آن روز بزرگ و رخداد عظیم باشد. فراسین چنین روزی، فرصتی استثنایی است برای بازخوانی تاریخ؛ تاریخی که نشان می دهد ورود به عصر غیبت چگونه رقم خورد؟ امامان پیشین و به خصوص امام حسن عسکری (ع) چه نقشی در طی شدن این فرایند داشتند و پس از آن امامان مقدس و نورانی، علمای شیعه چگونه به پاسداری از مفاهیم عالی عصر غیبت پرداختند؟ برای به دست آوردن شناختی بهتر از این رویدادها، با دکتر مهدی مجتهدی، پژوهشگر تاریخ اسلام و عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی گفت و گو کردیم؛ آن چه در پی می آید، مشروح این مصاحبه است.

در دوران سه امام بعد از ثامن الحجج (ع)، شاهد سخت گیری های روزافزون و بیش از گذشته دستگاه خلافت عباسی، نسبت به آئمه شیعه (ع) هستیم. آیا این سخت گیری، ارتباطی با شناخت خلفای عباسی از یشارت و ولادت امام زمان (عج) داشت؟ آیا اعمال محدودیت شدید برای امام حسن عسکری (ع) و در نهایت شهید کردن آن حضرت تا ۲۸ سالگی، بخشی از پروژه خلفای عباسی برای جلوگیری از تحقق آن یشارت بود؟ واقعه شهادت امام حسن عسکری (ع) را باید نقطه عطفی در تاریخ اسلام بدانیم؛ می گویم نقطه عطف، از این نظر که بر اساس روایتی متواتر و نقل شده

چرا جعفر، برادر امام عسکری (ع) را «کذاب» می نامند؟

دروغگویی که به دنبال مصادره «امامت» بود

الدین و اتمام النعمة» که به موضوع غیبت و ظهور امام زمان (عج) می پردازد، در فرازهای مختلف (ج یک، صص ۴۰ تا ۴۵)، مسئله فعالیت های خصمانه جعفر را علیه برادر و مؤمنان و فضایی قبیله ای دیدار کردند و او را به دلیل ناتوانی در پاسخ دادن به سوالات آن ها، فاقد صلاحیت برای تصدی مسند امامت دانستند، برآشفت و معتمد عباسی را تحریک کرد که خانه برادر شهیدش، امام حسن عسکری (ع) را برای یافتن پسروی بگردد؛ در حالی که اهل منزل امام (ع)، در آن لحظات غم افزا، عزادار بودند. جعفر به این نیز اکتفا نکرد و دستور داد یکی از بانوان امام (ع) را به ظن مادر بودن، به زندان بیندازند. او که نتوانسته بود به خواسته شوم خود برسد، در آخرین اقدام، مدعی میراث امام حسن عسکری (ع) شد تا مگر با این روش، دوباره بر وجود نازنین حضرت صاحب الامر (عج) دست یابد. این در حالی بود که او، طبق شرع انور، اصولاً حقی از میراث برادر نداشت، چرا که مادر امام حسن عسکری (ع) در قید حیات بود و چون فردی از طبقه نخست و ارثان در قید حیات باشد، به برادر متوفی که در طبقه دوم است، ارثی نخواهد رسید. جعفر با وجود این اقدامات، باز هم در رسیدن به خواسته اش ناتوان بود؛ دستگاه و کالنی که از زمان امام سجاده (ع) شکل گرفت، قدرتی فراوان داشت و شیعیان را سخ در ایمان، با پشتوانه اصحاب وفادار امام عسکری و امام زمان علیهم السلام، به سلامت از آن گردنه خطرناک عبور کردند. جعفر تا سال ۲۷۱ ق زنده بود. او را بعد از مرگ، نزدیک حرم امام هادی و امام حسن عسکری علیهم السلام به خاک سپردند.

نوائیان - هر چند انتساب به خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام باعث افتخار و مایه مباهات است، اما این اعمال انسان ها و تقوایشان نسبت به پروردگار است که مبنای قضاوت درباره نیک یا بد بودن آن هاست که پروردگار متعال، چل جلاله، فرموده است: «إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ» (خجرات - ۱۳) نگاهی به تاریخ زندگانی آئمه معصومین (ع) نشان می دهد که بعد از واقعه خونین عاشورا و شهادت سالار شهیدان (ع)، در هر دوره ای، بوده اند افراد وابسته به خاندان رسالت که ساز مخالف زده و از مسیر حق خارج شده اند؛ بوده اند افرادی که خود را دلبسته راه اهل بیت (ع) خوانده، اما در میانه راه هنگام فرارسیدن آزمون الهی، سر از بیراهه درآورده و حق را انکار کرده اند. جعفر، فرزند امام هادی و برادر امام حسن عسکری علیهم السلام یکی از افرادی است که با وجود انتساب به اهل بیت (ع)، همچون پسر نوح، راهی جز راه حق را برگزید و به سبب غلبه هوای نفس و میل به قدرت، به انکار حق پرداخت و مسیری دیگر را که همراهی و همکاری با ظلمه باشد، برگزید. روایت اقدامات جعفر که به دلیل افتراها و دروغ هایش به ساخت پاک آئمه هدی (ع) به «جعفر کذاب» (کذاب: بسیار دروغگو) شهرت یافت، در واقع تذکر و اندازی است برای همه ما که حواسمان را جمع کنیم و بدانیم، صرف وابستگی به خاندان اهل ایمان، نمی تواند مانع از انحراف و کج روی ما باشد و به واقع، ملاک محاسبه نیک و بد افراد، میزان اعمال نیک و بد آن هاست.

■ گزارش شیخ صدوق (ره)
شیخ صدوق (ره) در کتاب ارجمند «اكمال

۱۳۳۵

فرجاد

فروش بصورت عمده

تلفن تماس: ۰۵۱۳۳۷۲۰۸۵۹

فکس: ۰۵۱۳۳۷۵۶۳۶۷

farjadcandy@yahoo.com

www.farjadcandy.com

مفتخریم که از گذشته های دور (با قدمت ۷۰ سال) با بهترین کیفیت و به شیرینی در خاطر تان ماندگاریم

نبات تک نفره فرجاد

(کاملاً بهداشتی)

صفحه آرایی

واحد صفحه آرایی روزنامه خراسان سفارش می پذیرد

روزنامه مجله ویژه نامه کتاب اینفوگرافیک گرید لوگو

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰ layout@khorasannews.com